

VOJENSKÉ ROZHLEDY

ROČNÍK X.

ČÍSLO 7.—8.

Major gšt. Josef FETKA:

Organisace a úkoly zpravodajské služby u pěšího vojska za války.*)

Výcvik zpravodajských důstojníků pěších pluků.

Náš předpis „Polní řád“ (G-V) v svém článku 106 praví:

„Zprávy o nepříteli jsou jedním z podkladů každého rozhodnutí, které se týká válečné operace (viz čl. 89) a jsou jednou z důležitých složek zajištění (viz čl. 101).

Je tedy povinností velitelů všech stupňů usilovati o to, aby získali zprávy o nepříteli, doplnili je, přesněji určili a zajistili jich dodání všem, kterým na nich záleží; naproti tomu, aby co možná rušili činnost zpravodajských nepřátelských orgánů“.

Avšak podkladem pro rozhodnutí velitele není znalost jen nepřátelské situace, nýbrž i situace vlastních a sousedních jednotek.

Jest tedy nutno, aby velitel měl také o nich zprávy, a tu vidíme, že úkolem zpravodajské služby jest:

získati zprávy o nepříteli,

o vlastním vojsku,

rušiti nepřátelskou zpravodajskou činnost, neboť:

získané zprávy jsou podkladem každého rozhodnutí,

získané zprávy a rušení nepřátelské zpravodajské činnosti jsou jednou z nejdůležitějších složek zajištění.

Ptejme se:

jaké úkoly za války případnou zpravodajské službě pěšího vojska, při čemž tuto otázku budeme řešiti až do stupně pluku, poněvadž pěší pluk bude téměř vždy vystupovati ve válce jako nejvyšší organický celek pečoty, zatím co pěší brigády — organicky složené ze dvou pěších pluků — nebude velmi často jako celku použito;

z toho vyvodíme:

organisaci zpravodajské služby u pěšího pluku (doplňnou úvahami o brigádě) a podle úloh, jež připadají zpravodajskému důstojníkovi v rámci organisace zpravodajské služby u pěšího pluku, pokusíme se načrtnouti:

směrnice pro výcvik zpravodajského důstojníka pěšího pluku.

I. Úkoly zpravodajské služby pěšího vojska.

1. získati zprávy:

a) o nepříteli,

b) o vlastním vojsku,

2. rušiti zpravodajskou činnost nepřítele.

1. a) Získati zprávy o nepříteli, znamená odpověděti na otázky:

*) V soutěži r. 1928 počteno cenou.

kdo je nepřítel, jaký jest jeho morální a fyzický stav?
kde je a jaké jest jeho chování?
jaké jest jeho složení (které zbraně) a jaké síly (počty)?
jaká je jeho výzbroj a bojové prostředky (plyny)?
jaké má úmysly?

Studujeme-li tyto otázky blíže, vidíme, že všechny zajímají pěší pluk (a úměrně nadřízené velitelství) stejně za všech fází boje, před bojem i po boji, a že odpověď na poslední „jaké má úmysly“ je dána jednak syntesou odpovědí všech předešlých, jednak výkladem a syntesou zjištěných projevů nepřítele, jež se budou měnit podle různých fází boje.

Uvědomme si:

A. jaké úmysly může nepřítel mít v jednotlivých fázích boje, jak by se mohly tyto úmysly projevit a

B. jaké máme prostředky k tomu, abychom tyto projevy mohli zjistit.

A. Jsme-li v obraně, chceme vědět, zda nepřítel nemá v úmyslu:

- a) útočit
  - α) velkými silami,
  - β) menšími silami (výpady, útok na omezený cíl),
- b) zůstat v obraně,
- c) ustoupit.

Tyto úmysly se mohou projevit:

k a) α) řadou operací, jdoucích od zápolí, o nichž jsme zpravováni vyšším velitelstvím, až k předním liniím, jež může pěchota zjistit;

úpravou terénu, hlavně přední linie pro výchozí základnu;
zhuštěním a směnou osádek, zhuštěním skladišť všech druhů;

zesilováním dělostřelectva;

zvýšenou činností průzkumnou — pozemní, vzdušnou; během útoku — soustředěním úsilí v určitých pásmech;

k a) β) zastřelováním dělostřelectva a zákopových děl;
změnou (obyčejně) stanovišť těžkých kulometů, minometů, event. jich zhuštěním;
zvýšenou průzkumnou činností na omezeném úseku;

k b) zdokonalováním obranných prací,
negativní činností k činnosti uvedené za a) α);

k c) pohybem v týlu — evakuací — přípravou nových posic, přípravami nebo prováděním ničení, zeslabováním osádek a dělostřelectva.

Postupujeme-li kupředu nebo útočíme-li, nepřítel může:

- a) buď postupovati proti nám,
- b) zůstat na místě a bránit se,
- c) ustoupit,

a tu se ptáme:

během přípravých akcí:

jak daleko postoupil a kde se s ním můžeme srazit, a když jsme se s ním srazili,

je to jeho průzkum? (letectvo, jezdecko, pěší hlídky),
nebo zajišťovací oddíly? — předvoj

— přední stráž,

nebo konečně jeho hlavní síly?

před útokem, jsme-li s nepřítelem v dotyku:

je to jeho krycí nebo hlavní posice?

jaký je obrys posice?

jakého stupně dosáhla úprava terénu, kde jsou překážky, jejich hodnota?

jaké je obsazení, kde souvislé a kde mezery?

kde SV. a kde pozorovatelný?

jaký vede nepřítel život, je-li ostražitý atd?

během boje:

jak reaguje nepřítel (houževnatá obrana, ústup a kterým směrem?

podnikne protiútok? odkud? jaké síly?

kde možno očekávat nový odpor?

1—b) Získati zprávy o vlastním vojsku znamená znáti:

učlenění a umístění zajišťovacích částí (je-li jednotka v ubytování nebo v hlavní posici odporu, chráněné krycí posici);

výsledek boje (to znamená ústup, postup, houževnatá obrana, při čemž je důležité býti zpraven o začátku pohybu, jeho směru a jeho postupných fázích daných obsazením důležitých bodů nebo linií v terénu), a to

jak u sousedů (je-li jednotka v 1. sledu),

nebo jednotek 1. sledu (je-li jednotka v 2. sledu nebo v záloze),

početní sílu, morálku, složení a zdatnost velitelského sboru podřízených jednotek u sousedů.

Tyto zprávy mohou býti získány:

a) spojením prostřednictvím běžců, spojek, styčných oddílů a jiných i mechanických pojítek;

b) rozkazy a zprávami vyššího velitelství a sousedů, jež jsou dány k provedení nebo na vědomí;

c) hlášením podřízených jednotek;

d) vlastním pozorováním:

pohybu vlastních i sousedních jednotek,

smluvených znaků, stanovených vyšším i vlastním velitelstvím pro určité úkony (počátek ústupu, vyrazení k útoku, žádost o palbu v okamžiku zahájení útoku nepřítele, dosažení určité linie za postupu nebo ústupu).

Největší význam pro velitele za boje mají zprávy získané pozorováním svou rychlostí, jež umožňuje včasné jejich využití. Zprávy získané prameny uvedenými za a—c budou často potvrzením zpráv získaných za d) a budou mít význam hlavně za období klidu.

2. Rušiti zpravodajskou činnost nepřítele znamená znemožniti nepříteli sledovati naši činnost, z níž by se mohl dohadovati našich záměrů

a) dokonalým zastíráním (camouflage),

b) uchováním naprostého tajemství příprav,

c) ochranou proti nástrahám a proti nepřátelské propagandě a špionáži,

d) klamáním a protišpionáží (to vyžaduje zvláštního opatření a proto je vyhrazeno jen nejvyšším velitelstvím).

B. Rozumí se samo sebou, že výsledek zpravodajské služby

pěšího pluku bude záviseti vedle výcviku na jeho prostředcích, které jsou omezené, neboť je to jen pěšák se svými možnostmi:

pozorování,
průzkumu a
boje,

to znamená, že můžeme od něho požadovati hlavně zprávy, je-li v přímém dotyku s nepřítelem.

Zkoumejme, jaké zprávy nám může dáti pěšák:

1. pozorováním:

přibližný průběh nepřátelské posice,
druh, postup a stav nepřátelských prací,
umístění, směr a hodnotu překážek,
stanoviště palebných prostředků a směr jejich palby,
SV. a pozorovatelný, spojovací ústředny,
přibližný směr dělostřelectva, jejich ráže (podle střel), nové
baterie atd.,
hustotu obsazení, kryty, skladiště,
způsob života nepřítele, t. j. místa a hodiny rozdělování stravy,
směny stráží atd.,
účinek vlastního i nepřátelského dělostřelectva a jiných paleb-
ných prostředků,

pohyby po cestách, po nichž se děje spojení,
zásobování,
příchod záloh,

pozorovací balony, jež byly vypuštěny,
činnost vlastních a nepřátelských letounů,
činnost nepřítele i vlastních vojsk v sousedních úsecích,
směry nepřátelského postupu, místa v terénu, jež obsadil atd.

V noci z pozorovatelů podle hluku a neskrytých světel možno získati zprávy:

o zásobovacích cestách,
o normálním nebo zvýšeném ruchu na nich,
o směně jednotek v prvních liniích,
o nepřátelské činnosti podle smluvených znaků (signálů),
o přeletu bombardovacích letounů atd.

2. průzkumem (hlídkováním):

přesný obrys nepřátelského postavení a sílu jeho obsazení i za
noci, což pro pozorování je nemožností,
stanoviště palebných prostředků, jejichž činnost velmi často
úmyslně vzbudí, aby je zjistil,
hodnotu drátěných a umístění jiných překážek (miny) mezi
oběma liniemi,

zjišťují přípravy k nepřátelským útočným podnikům (otvory
v drátěných překážkách), čímž zabraňují překvapení vlastní linie
zvláště za noci neb odhalují přípravy k ústupu, a společně s

3. přepad a bojem

zajímají nepřítele, zmocňují se zběhů (mrtvých), kteří nám dají
přesnější zprávy:

a) výpovědmi — jimž můžeme — hlavně u zběhů uvěřiti,
ale nikdy bez prověření hodnověrnosti;

b) dokumenty:

soukromými (zápisky, dopisy a p.), jež umožní zjistiti údaje

o odvodech (ročníky), organizaci, válečné složení, náladu vojska na frontě a v zápolí, náladu obyvatelstva, hospodářské, zásobovací, zdravotní poměry atd.;

všeobecnými (mapy, hlášení, rozkazy, event. předpisy hlavně při případech neb ústupu), jež jsou velmi důležité;

c) o d ě v e m,

podle něhož poznáme zbraň, číslo pluku, důležité pro sestavení nepřátelského válečného složení a event. podle dřívějších zpráv — hodnotu jednotky;

d) v ý z b r o j í

poznáme stupeň dokonalosti výzbroje, změny ve výzbroji (zbytky střel hlavně dělových, zapalovače, nové pušky, automatické zbraně, granáty, plynové pumy, masky atd.).

Všechny tyto zprávy budou pak někdy doplněny vyslýcháním civilního obyvatelstva a studiem leteckých fotografických snímků.

Vyslýchání civilního obyvatelstva může mít tenkrát výsledek, jsme-li ve vlastní zemi a je-li obyvatelstvo loyální. Údaje o vojsku (jeho počtu) nutno bráti s rezervou. Za to možno využití dobře údajů o terénu, cestách, zásobách, přechodech přes vodní toky atd.

Ze všeho toho je zřejmo, že pozorování jest jedním z nejdůležitějších pramenů zpráv, poněvadž nám dá mnoho zpráv, bez obětí, za všech fází boje a bez vzbuzování pozornosti nepřítel.

Pozorovati nepřítel musí každý vojín první linie, pozorovati je povinností každého velitele, neboť malé jednotky mají potřebu býti zpravovány ihned a přesně. Výsledky pozorování vojína závisí na jeho inteligenci, výcviku, na únavě tělesné, zdatnosti zraku a na jeho stanovišti. Výsledek pozorovací činnosti velitelů, jejichž intelligence, vojenské znalosti a výstroj (dalekohledy, jimiž jsou opatřeni), zaručují sice užitečnější a přesnější pozorování — ale nemůže býti úplný, poněvadž pozorování není nepřetržité, čemuž brání vykonávání jejich funkce.

Jeví se tedy potřeba speciálních pozorovatelů, jejichž

znalosti, hlavně způsobu boje nepřítel,

fysická zdatnost (zdolání únavy při pozorování a dobrý zrak), a výstroj (dalekohledy, periskopy atd.)

byly by zárukou přesného, nepřetržitého a užitečného pozorování, jež by

doplnilo

prodloužilo a

kontrolovalo

povinná pozorování nepřítel — každého bojovníka.

Aby však za boje mělo pozorování těchto speciálních pozorovatelů kladný výsledek, je nutno, aby bylo řízeno předem sestaveným a dobře promyšleným plánem (viz příloha II).

Pokud se týká vyslýchání zajatců, je třeba si uvědomiti, že je k tomu třeba

zvláštních schopností pro dávání vhodných otázek,

znalostí řeči (mnohdy dialektů)

a mnoho času.

Uvážíme-li, že sotva budeme mít tolik důstojníků, kteří by dobře znali i dialekty řeči nepřítel, a že zvláště v útoku nebude mít důstojník, jemuž je svěřena zpravodajská služba, dosti času, přijdeme k závěru, že vyslýchání zajatců bude řídkým případem u stupně pluku anebo se omezí jen na výslech několika zajatců.

Nicméně je nutno věnovati zajatcům pozornost hned, jak byli zajati, a to tím,

že oddělíme důstojníky od mužstva proto, aby nemohli jim připomenouti jejich povinnosti a zakázati jim vypovídati pravdivě; že jim odejmeme všechny dokumenty soukromé i všeobecně-vojenské (předpisy, rozkazy, noviny), aby je nemohli, až se vzpamatují z prvního rozrušení boje, později zničiti; usměrníme jejich odsun.

Prostředky pěšího pluku, jimiž se snaží rušiti nepřátelskou zpravodajskou činnost, jsou:

a) zastírání

nejen prací, nýbrž SV. a pozorovatelem, pohybů ve dne, světel v noci a tím, že neměníme vzhled terénu, že zamezíme pravidelnost opevňovacích prací, přizpůsobíme barvu materiálu barvě terénu, dodržujeme disciplínu pojiček (telefonu v první linii), telegrafie zemí a bezdrátové, disciplínu cirkulace kolem SV. a pozorovatelem;

b) uchování tajemství, kterého dosáhneme:

přidělením přípravných prací jen určitým důstojníkům, vykonáním příprav až v poslední době, poučením mužstva, jak se má chovati, bude-li zajato, upozorněním mužstva, jak se má chovati k neznámým podezřelým lidem, uváděním v rozkazech jen nejnutnějších věcí, jež musí znáti jednotky;

c) ochrana proti nepřátelským nástrahám, propagandě a špionáži, jež se provádí:

vysláním odborných hlídek na př. k zjištění otrávených studní (lékař) nebo podminování objektů, křížovatek minami bez hodinového stroje i s ním (technik) atd.,

sledováním života u pluku, smýšlení mužstva a důstojníků, censurou korespondence, častým a úzkým stykem atd.,

sledováním podezřelých civilních a vojenských osob, hlavně těch, které jsou přiděleny velitelstvím a telefonním ústřednám,

bděním nad úplnou evakuací SV., pozorovatelem, telefonních ústředn při ústupu nebo směně,

prováděním rozkazů vyššího velitelství, pokud jde o klamání nepřátelské zpravodajské služby atd.

Konečně je nutno:

tuto zpravodajskou činnost řídit, t. j. vydávati potřebné rozkazy, jimiž by byla usměrňována podle potřeb velitele,

zprávy přijímati, shromažďovati, vykládati a vésti je v evidenci, je třídit (na důležité a méně důležité, na ty, jež zajímají pěchotu, vyšší velitelství, podřízené jednotky, sousední neb jiné zbraně, hlavně dělostřelectvo),

kontrolovati a přezkoušeti hodnověrnost určitých zpráv, využívati jich a odevzdávati je ve formě hlášení nebo listiny zpráv k nadřízenému velitelství, podřízeným jednotkám, jiným zbraním a sousedům.

Tím dospíváme k řešení druhé otázky:

II. Organizace zpravodajské služby u pěšího pluku.

Bude se skládati:

1. z řídicího orgánu,
2. z pomocného orgánu a
3. z výkonného orgánu.

K 1. Řídicí orgán.

Nemůže býti o tom sporu, že řídicím orgánem zpravodajské služby každé jednotky bude její velitel, neboť, mají-li býti zprávy o nepříteli jedním z podkladů rozhodnutí velitele, musí to býti velitel, který vyhledávání těchto zpráv nebo doplnění již známých zpráv řídí a usměrňuje.

Z předchozích úvah však je vidět, že zpravodajská služba vyžaduje mnoho práce a času, jehož velitel — zvláště vyšší — nemá. Je mu tedy třeba přidělit:

k 2. pomocný orgán.

Myslím, že není třeba zvláště uváděti, že to musí býti osoba, jež se vyznačuje inteligencí a znalostmi nejen způsobu boje vlastních vojsk, nýbrž i způsobu boje nepřítele, které by mu umožňovaly porozumět myšlenkám svého velitele, a která by zprávy, jež jsou často spleťtité a protismyslné, dovedla vyložití a roztrždití.

Tato funkce vyžaduje najisto důstojníka, jehož inteligence, nabytá osobním vzděláním, a všeobecné vojenské znalosti získané mírovým výcvikem zaručují, že dostojí v úkolu, který — pojímá-li se vážně — není jednoduchý.

Proberme jednotlivá velitelství pěchoty, abychom si mohli uvědomiti, komu tato funkce bude svěřena.

U pěších rot nebude třeba zvláštních orgánů — neboť vlastní zpravodajská činnost se omezuje na pozorování a na hlídkování, které často bývá nařízeno vyšším velitelstvím; bude to tedy velitel roty sám.

U pěších praporů — kterých jako samostatně bojujících jednotek bude zřídka používáno — zdá se, že tuto úlohu může vedle své funkce převzít pobočník. Velitel praporu ve svazu bude spíše vykonavatelem rozkazů pluku nežli — vyjma případy výjimečné (zjednáni dotyku) — iniciátorem. Mimoto šířka fronty praporu, kterou je dána základna pro vyhledávání zpráv, není příliš rozsáhlá.

U stupně pěšího pluku (a u samostatných praporů) nabývá řízení a provádění zpravodajské služby větších rozměrů:

jednak proto — jak jsme uvedli na počátku, bude to téměř vždy pěší pluk, který bude vystupovati v boji jako nejvyšší celek pěší, což bude mít za následek, že druhou důležitější zpravodajskou instancí po pěší divisi bude pluk, při čemž pěší brigáda bude instancí průběžnou, nebude-li ovšem pluk za boje podléhati přímo veliteli divise, což se často stává,

jednak šířka fronty se zvětšuje.

A tu se zdá, že úlohu pomocného orgánu nebude moci převzít ani I. pobočník, který se stará v boji o věci operativního rázu, ani II. pobočník, který má co dělati s administrativou, nýbrž bude to musít býti zvláštní důstojník nazvaný „zpravodajský“, jehož nutnost a účelnost u štábu pluku byla konečně dokázána válkou a nevím, nejsem-li pravdě daleko, domnívám-li se, že všechny armády s ním v své organizaci počítají.

Pokud se týká pěšího praporu, bývá často v organizaci velitelské čety počítáno se „zpravodajským poddůstojníkem“.

Myslím, že nemá svého oprávnění a že se vyvinul během posílení války, kdy úkoly zpravodajské služby byly stejnoměrněji rozděleny na prapory a kdy možnost kontroly byla větší, čemuž za války pohybné, s kterou musíme alespoň na počátku počítati, tak nebude.

Je nemožné, aby „zpravodajskému poddůstojníku“ byla svěřena nějaká samostatná funkce, poněvadž nemá dostatečné inteligence, a má-li ji, nemá a pro krátký výcvik nemůže mítí potřebné znalosti vojenské.

Podle mého soudu by bylo výhodnější zrušiti „zpravodajské poddůstojníky“ praporů a podříditi je přímo zpravodajskému důstojníkovi pluku, jenž by jim dával zvláštní — přesně vymezené úkoly na tom místě úseku pluku, kde toho důležitost situace vyžaduje. Tím dostane zpravodajský důstojník z těchto míst (je-li jich v úseku několik neb je-li sám zaměstnán) přesnou a spolehlivou zprávu a dříve, než by ji mohl dostatí od praporu 1. sledu, která snad může mítí veliký vliv na rozhodnutí velitele.

Dobře organisovaným dodáváním (kopie zpráv zaslaných veliteli pluku bude dodána veliteli praporu, jehož zpráva zajímá) nebude velitel praporu ochuzen o rychlou zprávu.

K 3. Výkonný orgán.

Pokud se výkonného orgánu týká, je nutno jej rozdělití podle úloh, a to jsou:

- pozorování,
- hlídkování (průzkum),
- boj.

Pozorování.

Řekli jsme již dříve, že je záhodno, aby vedle pozorování každého vojína prvního sledu bylo uspořádáno pozorování speciálních pozorovatelů pro jednotlivé stupně velitelství.

Ti musí býti již na svou úlohu v míru připravováni výcvikem, jehož důležitost se nesmí podceňovati vzhledem k ceně, jakou mohou zprávy těchto pozorovatelů mítí pro velení.

Jich počet musí býti dostatečný,

aby byla zajištěna nepřetržitost pozorování, a to:

pokud se týká jednoho stanoviště, t. j. počet lidí v jedné hlídce (roje), aby byla možná směna;

pokud se týká pohybu, t. j. počet hlídek (rojů), aby bylo umožněno pozorování jednoho roje, zatím co se druhý přemísťuje.

Jejich výstroj

musí býti dokonalá — musí jim umožňovati nepřetržité pozorování na dálku jak z míst, jež nejsou pod přímou palbou nepřátelských pěchotních zbraní (dalekohledy), tak z míst, jež jsou postřelována (periskopy);

musí jim umožniti dodatí rychlé zprávy o činnosti nepřátelské veliké důležitosti buď smluvenými znaky (osvětlovací pistole a náboje) aneb signalisací;

musí jim umožniti snadnou orientaci (kompas, mapy), zaznamenávání zpráv a pořizování náčrtů a hlášení (psací a kreslicí potřeby);

výcvik musí býti:

fysický (otuížlost v dlouhém a nepřetržitém pozorování z různých míst, jako stromů, kostelů atd., kamž se musí vyšplhati);

technický:

používání přístrojů pozorovacích a signalisačních a orientačních pomůcek, čtení map, pořizování záznamů, hlášení a náčrtů;

technika pozorování, rozpoznávání určitých zjevů, zvykání oka sebe menším změnám v přírodě (malá díra do roští, skvrny v lese, slabý pohyb trávy, obilí, větvi atd);

organisaace pozorování, vyhledávání a zřízení pozorovatelný;

t a k t i c k ý:

znalost stejnokrojů a způsobu boje vlastních i nepřátelských vojsk;

výklad určitých zjevů a projevů nepřítele (prach na silnici, signály, průzkum, zastřelování, odraz skel dalekohledů, zastávky běžců, cyklistů atd.);

studium zjevů, podle nichž usuzujeme na situaci vlastních vojsk, význam raket atd.

b) H l í d k o v á n í (p r ů z k u m)

provádí části podle rozkazů svých velitelů buď vzhledem k jejich potřebám nebo z nařízení vyššího velitelství.

Na průzkum mohou být vyslány jednotky, které jsou v přímém dotyku s nepřítelem, nebo záložní jednotky.

Dvě otázky — jež nepatří úplně do rámce řešení zpravodajské služby — by si mohly dělati nárok na to, by zde bylo o nich uvažováno. Je to otázka:

1. zvědného jízdního oddílu u pěšího pluku,

2. a zvláštního pěšího zvědného oddílu, buď u praporů nebo pluku.

K 1. Potřeba jízdního zvědného oddílu se pocituje hlavně v pohybné válce v období přede hry samého boje, kdy slouží k blízkému zajištění a průzkumu pluku, vykonává-li SPOD. průzkum vzdálený, kdy zajištění a průzkum pěších oddílů je vzhledem k stejnému ruchu pochoduující kolony nedostatečný.

K 2. Zvláštní pěší zvědný oddíl má své výhody i nevýhody:

v ý h o d y:

jest vybrán z lidí naprosto spolehlivých, schopných, statečných a dobře velen;

jeho výzbroj se řídí jeho bojovou potřebou, je lehčí a umožňuje tedy větší pohyblivost a zmenšuje snadnost únavy; vyšleme-li naproti tomu normální družstvo, jest jeho pohyblivost daleko menší, čemuž se nedivíme, připomeneme-li si, že příslušníci střeleckého roje musí téměř každý nésti asi 40 kg na zádech; to ovšem zmenšuje výkonnost družstva;

spolupráce jednotlivců dlouhým a zvláštním výcvikem a bojem zaručena;

n e v ý h o d y:

tato specialisace může někdy býti škodlivá na morálku a někdy i na výcvik ostatních částí (nezdravá řevnivost a v době delšího klidu byla by ostatní částem odňata možnost připravovati se na sám boj malými akcemi);

zhoršení kvality jednotek, od nichž jsou nejlepší lidé vzati.

Pokud se výcviku týká, je podle mého soudu nutno věnovati zvýšenou pozornost nočním akcím, při čemž nutno je dbáti na vyvinutí orientačního smyslu a schopnosti ušima nahraditi oči, neboť:

průzkum bude svěřen pěším částem hlavně, když budou již v dotyku s nepřítelem;

a z obavy, aby průzkum hlídek nebyl ostražitou pozorovací službou nepřítele zmařen anebo značně omezen, budou tyto hlídky

vysílány až v noci (výjimkou budou případy, kdy budeme ve velmi porostlém terénu nebo za mlhy, v lese atd.).

c) Boj.

Co se týká získání zpráv bojem, je zřejmo, že se zpravodajské činnosti zúčastní všechny části pluku, půjde-li o akci větších rozměrů, poběží-li o přepad nebo menší podniky, části k tomu určené.

Proto navrhuji tuto organizaci zpravodajské služby u pěšího pluku: (viz tabulku v příloze I).

Pokud se týká pěší brigády, zdá se, že bude stačiti, když velitel brigády vydá rozkazy (lépe říkajíc dodatky k plánu pro vyhledávání zpráv divise), jimiž usměrňuje zpravodajskou činnost podřízených pluků — a poněvadž shromažďování, výklad a třídění zpráv se provádí s částečnou odborností u podřízených pluků, nebude mu třeba zvláštního pomocného orgánu mimo pobočnicka.

Co se týká pozorování, nemůžeme činiti nárok — vzhledem k značné (obyčejně) vzdálenosti SV. brigády od nepřítele — na nějaký zvlášť vydatný průzkum nepřátelského postavení; a vyslati pozorovatele brigády kupředu, by nemělo smyslu: byloť by zesilováním řetězu pozorovatelů pluku a praporu, kterých je dostatek, a mimoto by tyto pozorovací hlídky brigády byly vzdáleny od SV. brigády tak, že zprávy podřízených jednotek a vlastních pozorovatelů by docházely téměř současně.

Je však zřejmé, že velitel pěší brigády bude potřebovati pozorovatele u svého SV. (nebo na blízké pozorovatelně), kteří by pozorovali, event. opakovali, smluvené signály.

Zdá se, že k tomu účelu postačí jeden pozorovatelský roj 1:2.

III. Výcvik zpravodajských důstojníků pěších pluků.

Abychom si mohli načrtnouti směrnice pro tento výcvik, je nutno nejprve si uvědomiti, jakou mají zpravodajští důstojníci úlohu během jednotlivých akcí.

Jejich úlohou je:

hledati zprávy uvedením podřízených orgánů v činnost; získané zprávy shromáždit, vyložiti, jich využití a je dodati; sebe a podřízené orgány na tuto činnost připravovati neustálým výcvikem.

A. Za bojové činnosti pluku, to znamená:

1. Vypracovati zpravodajský plán pluku podle směrnic velitele pluku, který mu udává zprávy, jichž potřebuje pro zamýšlený manévr nebo své zajištění; podle plánu pro vyhledávání zpráv nadřízeného velitelství divise;

2. vypracovati plán pro vyhledávání zpráv, který udává

zprávy, jež nutno získati, a prostředky, jimiž se tyto zprávy mají získati.

Tento plán se v podstatě skládá:

- a) z plánu pozorování (viz příloha II.)
- b) z rozkazů pro průzkum podřízeným jednotkám;
- c) z rozkazů a směrnic pro plukovní pozorovací roje (viz přílohu II.);

- d) ze směrnic pro shromažďování zpráv;
(kam, jakou formou, kdy a jakými prostředky atd.);
- e) ze směrnic pro shromažďování, prohlídku a odsun zajatců (místo shromáždění, doprovod, odebrání všech dokumentů, směr odsunu k vyššímu velitelství atd.);
- f) z rozkazů zpravodajským poddůstojníkům (jež vysílá vstříc zprávám na důležitá místa úseku);

3. shromážděné zprávy

zaznamenati ve formě evidenčních záznamů, tabulek, map, náčrtů atd. (kde jsou uvedeny nepřátelské jednotky, jejich původ, dřívější činnost, obsazená místa, válečné složení, zákopy, palebné prostředky všech druhů, jejich činnost, pohyby atd.):

studovati,

vykládati,

prověřovati jejich pravdivost novým pátráním,

tříditi na důležité a méně důležité,

na ty, které zajímají velitele pluku

nadřízené velitelství,

podřízené jednotky,

sousedy,

jiné zbraně, hlavně dělostřelectvo;

odevzdati ve formě synthese veliteli pluku, který nařizuje jich využití;

ve formě hlášení — okamžitého — jde-li o důležité zprávy,

periodického — nadřízenému velitelství,

— sousedům,

— jiným zbraním,

ve formě přehledu zpráv podřízeným jednotkám;

4. vyslychati zajatce (event.) zběhy, civilní obyvatelstvo;

5. pečovati o dobré a rychlé spojení zpravodajských orgánů (aby zprávy došly na místo určení co nejrychleji; zpráva má jen tenkrát cenu, je-li dodána včas);

6. kontrolovati činnost podřízených orgánů;

7. zpracovati směrnice pro rušení nepřátelské zpravodajské činnosti, pokud tato činnost nenáleží v obor působnosti všech velitelů, a bdí z rozkazu svého velitele nad jich dodržováním.

B. Mimo boj:

1. za pochodu, je-li pluk ve valném boji, informovati se o zprávách, jež získal předvoj;

2. blízko nepřítele:

a) navrhuje vysílání odborných hlídek k zjištění neb odstranění různých nástrah,

b) je-li toho třeba, vysílá průzkumné hlídky do okolí;

3. za ubytování daleko od nepřítele:

a) organisovati protiletadlovou zpravodajskou službu tím, že ustanoví hlásné hlídky, které učiní poplach, jakmile se objeví nepřátelský letoun;

b) telefonovati přelet na nejbližší ústřednu protiletadlové hlásné služby;

4. za odpočinku pečovati o výcvik a doplňování personálu a materiálu, který byl z boje vyřaděn.

C. Za boje i mimo něj:

1. Vede v evidenci a pozoruje podezřelé osoby civilní i vojenské, zvláště ty, jež jsou přiděleny velitelství a telefonním ústřednám.

2. Sleduje smýšlení mužstva i důstojníků (delegován velitelem) častým stykem a censurou korespondence.

Často ještě bývá zpravodajskému důstojníku svěřováno rozdělování map podřízeným jednotkám a vedení plukovního archivu.

To vyžaduje od zpravodajského důstojníka:

1. dokonalé znalosti organizace a způsobu boje vlastních vojsk, aby mohl porozuměti myšlenkám svého velitele pluku a požadavkům nadřízeného velitelství divise;

2. znalost organizace prostředků a způsobu boje nepřítele, aby mohl z jeho hlášených projevů a z různých jiných zpráv vyvoditi pravděpodobnost jeho úmyslů;

3. znalost zjevů, jimiž se projevuje činnost nepřátelských vyvědačů:

ohně na různých místech, různobarevné kouře,

posílání zpráv po vodě (v láhvi, v dřevě atd.),

věšení prádla, orání v určitých směrech atd.,

poštovní holubi,

telefon a radiostanice (skryté) atd.;

4. technické znalosti nutné:

a) k vyhledávání, k studiu a k vykládání zpráv (znalost řeči nepřítele, někdy i dialektů, vlastních a nepřítelových služebních předpisů);

b) k zaznamenávání a k odevzdávání zpráv (pořizování náčrtů, map, tabulek, hlášení, znalost organizace zpravodajské služby, znalost pojítek atd.);

c) k výcviku podřízených (znalost příslušných předpisů, přístrojů atd.);

d) pro ovládání některých dopravních prostředků (koně, kola, motocyklu),

Znalosti uvedené za 1. budou získány všeobecným výcvikem, který je dán všem důstojníkům,

znalosti za 2. až 4. budou předmětem zvláštního výcviku.

Tento zvláštní výcvik by mohl býti získán:

1. ve zvláštních zpravodajských kursech, jež by byly každoročně zřízeny v oblasti každého zemského vojenského velitelství a jejichž úkolem by bylo:

a) studovati vlastní a nepřátelský způsob boje;

b) informovati o změnách ve vojenské organizaci sousedních států za poslední období;

c) v aplikačním zpravodajském cvičení v rámci pěší divise uvědomiti si úlohu a činnost zpravodajského důstojníka pěšího pluku během různých fází boje;

2. podrobným studiem činnosti zpravodajského důstojníka při všech aplikačních cvičeních pluku na mapě nebo v terénu, při cvičení s vojsky, při cvičeních posádkových a všech cvičeních vyšší jednotky (hlavně závěrečných) pod přímým řízením velitele pluku, aby souhra a vzájemné poznání obou bylo zajištěno;

3. vlastním soukromým studiem, řečí, předpisů vlastních i cizích.

Při organizaci výcviku nesmí se zapomínati na doplňování (náhradu).

Při dnešní mírové organizaci je zpravodajským důstojníkem druhý pobočník pluku.

V případě války je možné dvoje řešení:

1. buď druhý pobočník odevzdá svou agendu jinému důstojníkovi a převezme činnost zpravodajského důstojníka,

2. nebo druhý pobočník mírový zůstává v své činnosti i za války a pak funkci zpravodajského důstojníka musí převzít jiný.

K 1. nebylo by žádných nevýhod.

K 2. bude naprostou nutností, aby se ve funkci zpravodajského důstojníka pluku zaučoval již v míru jiný aktivní důstojník a aby mu byla vždy při cvičeních svěřena funkce zpravodajského důstojníka a chodil do instruktérských kursů a na aplikační cvičení.

Zdá se, že by bylo výhodné přijmouti za zásadu řešení, uvedené za 1., protože je nejvýhodnější. Přes to je třeba se postarati o výcvik určitého počtu záložních důstojníků ve funkci zpravodajského důstojníka pluku. Může býti počítáno s 1—2 důstojníky na 2—3 ročníky.

Při výběru osoby pro úlohu zpravodajského důstojníka je nutno přihlížeti

k inteligenci, k hbitosti, postřehu, k přesnosti úsudku;

k duševní a tělesné činnosti;

k odolnosti, k houževnatosti, k podnikavosti;

k znalosti jazyka nepřítele;

k dostatečné znalosti vojenské

organizace vůbec,

organizace zpravodajské zvláště,

topografie,

k zběhlosti v čtení fotografií,

k znalosti taktiky pěchoty vlastní i nepřátelské,

taktiky jiných zbraní,

k schopnosti vycvičiti podřízené orgány.

Z tohoto běžného náčrtu úkolů a organizace vidíme, že zpravodajskou službu možno rozdělit:

na činnost jednotlivých velitelů, kteří se hlavně starají o její druhou část, t. j. rušení zpravodajské činnosti zachováním naprosté diskretnosti, poučováním mužstva a bděním nad dokonalým zastíráním a nařízeným vyhledáváním zpráv;

na činnost speciálních orgánů, zvaných zpravodajských, jež uvádí v činnost zpravodajský důstojník pluku za přímého řízení velitele pluku.

Úloha zpravodajského důstojníka je obsáhlá, vyžaduje od něho mnoho energie, inteligence, iniciativy a důkladných znalostí vojenských a důvěry svého velitele. Je na bíle dni, že ji nebylo možno tu úplně rozvinouti. K tomu by bylo třeba podrobně sledovati jeho činnost v různých fázích boje na jednotlivých příkladech.

Z prostředků, jimiž pěchota pro vykonávání zpravodajské služby disponuje, je také vidět, že pěší pluk může dodat nejvíce zpráv, je-li v přímém dotyku s nepřítelem, a to hlavně pozorováním.

Jeich důležitost však se nesmí podceňovati; jich správný výklad, zvýšený vzájemnou kombinací se zprávami získanými prostředky, jimiž disponují vyšší velitelství, může přinést užitečné zprávy, jež jsou důležitým podkladem rozhodnutí nejen velitelů pěších jednotek, nýbrž i velitelů jednotek vyšších.

Organisace zpravodajské služby u pěšího pluku.

Příloha I.

Velitelství	Rídící orgán	Pomocný orgán	Výkonný orgán 4)	Ú k o l y	Výzbroj a výstroj (zvláštní) 5)	Poznámka
pěšího pluku	velitel pluku	zpravodajský důstojník 1) (kolo neb jezd. koně)	1 starší poddůstojník	Zastupuje zpravodajského důstojníka pluku v jeho nepřítomnosti. Vede záznamy zpráv a připravuje hlášení, náčrty, a to podle pokynů zpravodajského důstojníka. Je velitelem pozorovacího družstva, jež se skládá ze dvou rojů pozemních plukovních pozorovatelů. Stará se o pozorovací službu u SV. pluku, podle rozkazů zpravodajského důstojníka (leteckí pozorovatelé s identifikačními terčí.)	revolver, dalekohled, kolo	znalost jazyka nepřítele, kreslic, pisař na stroji (co možná), cyklista
			2 zpravodajští poddůstojníci	Budou vysíláni zpravodajským důstojníkem „vstříc zprávám“ na místa, jež jsou se stanoviska zpravodajského nejzajímavější, aby tyto zprávy byly zpravodajskému důstojníku co nejdříve dodány a takové, jakých si přál. Jsou pomocníky zástupce zpravodajského důstojníka ve vedení záznamů. Může jich být využito jako pozorovatelů u SV. pluku. Budou přiděleni jako pomocný orgán tomu praporu, který dostal samostatnou úlohu.	revolver, dalekohled, 1 kolo (pro oba)	co možná cyklisté a znalost jazyka
			2 roje plukovních pozorovatelů (1:2)	Zajišťují nepřetržité pozorování v úseku pluku.	pušky (krátké) pro každý roj; 2 dalekohledy (z nichž 1 co možná 15), 1 periskop,	
pěšího praporu	velitel praporu	pobočník velitele praporu	1 poddůstojník pozorovatel	Velí družstvu praporečnických pozorovatelů, jež se skládá ze dvou rojů pozorovatelů pozemních a 2 mužů leteckých pozorovatelů (identifikační terče) 4). Umísťuje pozorovatele podle rozkazu pobočnicka praporu. Připravuje náčrty a hlášení podle pokynů pobočnicka praporu. Zajišťuje pozorování u SV. praporu. Podle potřeby zesíluje některý roj pozemních praporečnických pozorovatelů, který má zvláštní úkol.	revolver, dalekohled, osvětlovací pistole	

			2 roje praporečnických pozorovatelů po 2 mužích	Zajišťují nepřetržité pozorování v úseku praporu.	pušky (krátké) pro každý roj; 1 dalekohled, 2 periskopy, 1 osvětlovací pistole, signální praporečky	
rota	velitel roty		2 pozorovatele	Zajišťují nepřetržité pozorování v úseku roty.	pušky (krátké) 1 dalekohled, 1 osvětlovací pistole	
četa	velitel čety		1 pozorovatel	Pozoruje u SV. čety v době, kdy velitel čety — jsa jinak zaměstnán — nemůže pozorovati, a tak zajišťuje nepřetržitost pozorování v pásmu čety.	puška, osvětlovací pistole	

Poznámky: 1. Úloha zpravodajského důstojníka pluku byla probrána v stati III.

- Vedle těchto výkonných orgánů budou všem velitelům k dispozici bojové části, jimž velí, event. pro velitele pluku čety jízdních zvědí nebo zvláštní oddily pěších zvědí.
- Bylo by třeba, aby souprava identifikačních terčů i pozorovatelé (let.) byli součástí velitelského družstva (čety) praporu. Podle dosavadní organizace jsou i drát. terče v praporečnickém (plukovním) spojovací čtetě, kdežto pozorovatelé (let.) patří k praporečnickému družstvu.
- Pro pozorování u S V. dá se výhodně upotřebiti trubců, důst. sluhů nebo personálu u S V. jinak nezaměstnaného.
- Vedle tohoto výstroje je nutno počítati na přidělení kompasů, psacích a kreslicích pomůcek a všech drobností, jež k vykonávání své úlohy potřebují.
- Vlastnosti, jichž se má dbáti při výběru těchto orgánů a které mají být zdokonalovány výcvikem: dobrý zrak, fyzická schopnost, smysl pro zřetlost, zbláhlost v čtení map, v pořizování náčrtů a hlášení, smysl pro orientaci ve dne i v noci, trpělivost, chladnokrevnost, statečnost.

Plán pozorování.

Zpracovává jej zpravodajský důstojník pluku a schvaluje jej velitel pluku. Obsahuje tyto údaje:

1. Druh zpráv, jež nutno získati
o nepříteli,
o vlastních vojskách.
2. Rozdělení úloh mezi praporeční a plukovní pozorovací roje.
3. Okolnosti, za kterých se bude pozorování prováděti:
stanoviště pozorovacího roje,
doba zaujetí stanoviště,
pozorovací úsek,
předvídaná přemístění,
sousední a dělostřelecké pozorovatelný.
4. Dodávání zpráv:
zprávy, jež nutno odeslati ihned (nutné),
komu?
kam?
jakými pojítky.

Odstavec 3. bude více méně úplný podle toho, jak máme čas. Nebude-li úplný v „Plánu pozorování“, oznámí zpravodajský důstojník jeho údaje ústně veliteli roje pozorovatelů při vydávání rozkazu k umístění.

Směrnice a rozkazy pro pozorovací roje dá velitelům roje na podkladě „Plánu pozorování“ zpravodajský důstojník (nebo poddůstojník) pluku nebo poddůstojník-pozorovatel (u praporu ve svazku). Je-li to možno písemně, není-li času, ústně, při čemž velitel roje musí si všechny údaje zaznamenati do služební knížky.

Obsahují tyto údaje:

1. Přibližně stanoviště pozorovatelny, kterou má obsaditi, pozorovatelův sousedních a dělostřeleckých.
2. Skrytý přístup k pozorovatelně.
3. Hranice pozorovacího úseku.
4. Situace vlastních i nepřátelských vojsk.
5. Zprávy, jež mají býti získány o nepříteli,
druh zpráv,
zjevy, jež mají býti zvláště pozorovány.
6. Zprávy o vlastních vojskách.
7. Pravděpodobné trvání úlohy, hodina začátku, směna.
8. Přemístění
na čí rozkaz,
kdy?
kam?
9. Druh zpráv, jež musí býti ihned hlášeny
jak?
kam?
komu?
10. Pojítka, která jsou dána k dispozici pozorovacímu roji.